

สรุปผลการสัมมนาฯ รับฟังความคิดเห็น

การจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ

ของ คณะกรรมการการศึกษา การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม วุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
- กล่าวเปิดการสัมมนา	๑
- กล่าวรายงาน	๑
- บรรยายแนวทางการดำเนินงาน	๒
- ผู้แทนจากหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านการศึกษา นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ	๕
- สรุปสาระสำคัญการเปิดเวทีอภิปรายเพื่อรับฟังความคิดเห็น	๑๒
- กล่าวปิดการสัมมนา	๑๖
- สรุปผลแบบสอบถามความคิดเห็น (รูปแบบออนไลน์ Google Form)	๑๖
- สรุปรวมผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการจัดสัมมนา และแบบสอบถาม	๒๕
- ภาพประกอบการสัมมนา	๒๘

สรุปผลการสัมมนารับฟังความคิดเห็น
เรื่อง “การจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ :
กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ”
โดย คณะกรรมการการศึกษา การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม วุฒิสภา
เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๘
ณ ห้องประชุม ๔๐๒ - ๔๐๓ ชั้น ๔ อาคารรัฐสภา

๑. นายกมล รอดคล้าย ประธานคณะกรรมการ กล่าวเปิดการสัมมนา

คณะกรรมการการศึกษา การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๗ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๖) ได้บัญญัติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การอุดมศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติ การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัย และการสร้างสรรค์นวัตกรรม การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทย บนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยในการจัดการศึกษานั้นพบว่ารัฐบาลไทยและกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับสิทธิเด็กและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และให้โอกาสเด็กทุกคนได้เรียนโดยมีนโยบายเปิดกว้างในการรับเด็กที่ไม่ทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทย รวมถึงบุคลากรของแรงงานข้ามชาติให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างสูงมานานนับทศวรรษแล้วผนวกกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการขยายตัวของแรงงานต่างด้าว เนื่องจากโครงสร้างประชากรของไทยที่เข้าสู่สังคมสูงวัยและจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นและประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุคลากรของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ซึ่งเห็นควรมีการพิจารณารูปแบบการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุคลากรแรงงานข้ามชาติที่เหมาะสม รวมถึงได้รับทราบปัญหาอุปสรรค และปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้มีมติให้จัดสัมมนา เรื่อง “การจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ” เพื่อเป็นเวทีให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาดังกล่าว ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนต่อไป

๒. นายวิวัฒน์ คุ้มแก้ว รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง และโฆษกคณะกรรมการ กล่าวรายงาน

ด้วยคณะกรรมการการศึกษา การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม วุฒิสภา ได้มีมติกำหนดจัดสัมมนา เรื่อง การจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพแนวทางการจัดการจัดการศึกษา

และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติของประเทศ (๒) เพื่อระดมความคิดเห็น มุมมอง ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อรูปแบบและข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับสำหรับเด็กข้ามชาติที่สอดคล้องกับมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ๒๕๖๖ (๓) เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ โดยการสัมมนาครั้งนี้ ได้เรียนเชิญผู้เข้าร่วมประมาณ ๘๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลด้านการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษาระดับจังหวัดและศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับเขต/อำเภอ (๔ ภูมิภาค) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้และหน่วยงานสนับสนุนการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือ Learning Centers มูลนิธิ/องค์กรเอกชนที่จัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติ หน่วยงานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีบริการสำหรับเด็กข้ามชาติ สถาบันการศึกษาและนักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เป็นต้น ดังนั้น จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่ผู้เข้าร่วมการสัมมนาจะได้ร่วมแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความเห็น ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการจัดทำ (ร่าง) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ ดังกล่าวให้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

๓. นายปริญญา วงษ์เชิดขวัญ รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า และโฆษกคณะกรรมการ และบรรพชาติ พลอยสุวรรณ อนุกรรมการการส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษาเอกชน การศึกษาพิเศษ และความเท่าเทียมทางการศึกษา บรรยายแนวทางการดำเนินงานและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเรื่อง “การจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ”

ที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานจำนวนมาก โดยเฉพาะจากประเทศเมียนมา ซึ่งทำให้เกิดปัญหาและความท้าทายในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย และบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ รัฐบาลไทยมีนโยบายและกฎหมายที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กทุกคน แต่การดำเนินงานในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดหลายประการ เช่น หน่วยงานทางการศึกษา ในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดตากได้พยายามจัดการศึกษาให้เด็กข้ามชาติตามนโยบาย อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การขาดเอกสารยืนยันตัวตน อุปสรรคด้านภาษา ความไม่สอดคล้องของอายุ และระดับชั้นเรียน ความยากจน การย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง รวมถึงทัศนคติเชิงลบจากสังคม อีกทั้งโรงเรียนจำนวนหนึ่งยังไม่พร้อมในด้านบุคลากร งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบกับในส่วนของมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) ถือเป็นองค์กรเอกชนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติ โดยได้จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรม USA-MTEC ในจังหวัดสมุทรสาคร

เพื่อจัดการเรียนการสอนด้านภาษาไทย ทักษะชีวิต และการใช้ภาษาเขียนมาเป็นหลัก แม้ศูนย์ดังกล่าว ยังไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย แต่ก็ช่วยเติมเต็มช่องว่างของการศึกษาในกลุ่มเด็กข้ามชาติ ที่ระบบปกติ ยังเข้าไม่ถึง และจากการศึกษาพบว่า มีข้อเสนอจากหลายฝ่ายเพื่อพัฒนาการศึกษา ได้แก่

- หน่วยงานรัฐ ควรปรับปรุงกฎหมาย รับรองศูนย์การเรียน สนับสนุนงบประมาณ และพัฒนาครู
- ประชาชนในพื้นที่ เห็นว่าควรตรวจสอบศูนย์การเรียนที่มีอยู่ ไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กต่างชาติ

และสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชน

- วุฒิสภา ควรมีข้อเสนอให้ควบคุมสถานศึกษาที่ผิดกฎหมาย จัดตั้งกลไกตรวจสอบ และลงโทษ ผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์จากเด็ก

แนวทางเชิงนโยบายแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

- ระยะสั้น (ภายใน ๑ ปี) เน้นการสร้างฐานข้อมูลเด็กข้ามชาติ พัฒนาหลักสูตรเร่งรัด ภาษาไทย จัดหาอาสาสมัครล่าม และตรวจสอบศูนย์การเรียน

- ระยะกลาง (๑ - ๓ ปี) มุ่งเน้นการจัดตั้งหน่วยงานกลางดูแลโดยตรง พัฒนาครูสองภาษา จัดตั้งกองทุนเพื่อระดมความร่วมมือ และพัฒนาระบบเทียบโอนผลการเรียน

- ระยะยาว (๓ - ๕ ปี) มีเป้าหมายสร้างโรงเรียนสองภาษาต้นแบบ พัฒนาหลักสูตรทักษะ อาชีพ ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติเป็นประเด็นที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนในพื้นที่ กรณีศึกษาของมูลนิธิ LPN แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ในการตอบโจทยความต้องการด้านการศึกษา แม้จะยังไม่สมบูรณ์ แต่ก็เริ่มจุดเริ่มต้นสำคัญที่ควรได้รับการ สนับสนุนและบูรณาการเข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศอย่างเหมาะสม

ผนวกกับในปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านการศึกษาของเด็กข้ามชาติ ซึ่งมีจำนวนกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองทางการศึกษาอย่างเป็นทางการ แม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบาย “การศึกษาเพื่อปวงชน” แต่ในความเป็นจริงเด็กเปราะบางกลุ่มนี้ยังคง ถูกละเลย ปัญหาไม่ได้อยู่ที่การขาดกฎหมาย แต่อยู่ที่การขาดกลไกเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่หลากหลาย รูปแบบเข้าสู่ระบบคุณวุฒิระดับชาติ ซึ่งทำให้เด็กข้ามชาติไม่สามารถก้าวหน้าในเส้นทางการศึกษาได้ ดังนั้น สถานการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่ออนาคตของประเทศ เนื่องจากเด็กจำนวนมากถูกผลักเข้าสู่ตลาดแรงงานไร้ทักษะตั้งแต่อายุน้อย ส่งผลให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ และส่งผลต่อความ เหลื่อมล้ำทางสังคม ความมั่นคง และเศรษฐกิจในระยะยาว นอกจากนี้ อีกหนึ่งในกลไกสำคัญที่ช่วยเติมเต็ม ช่องว่างการศึกษา คือ **ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ (MLCs)** ซึ่งดำเนินงานโดยองค์กรพัฒนา เอกชนและชุมชน ศูนย์เหล่านี้มีความยืดหยุ่นและตอบโจทย์ด้านภาษาและวัฒนธรรมของเด็ก แต่ก็เผชิญ ข้อจำกัดร้ายแรง เช่น ขาดสถานะทางกฎหมาย งบประมาณไม่มั่นคง ไม่สามารถออกวุฒิที่รัฐรับรอง และเสี่ยงต่อการถูกสั่งปิด ทำให้ MLCs ต้องดำเนินงานอยู่ใน “วงจรแห่งความไม่มั่นคง”

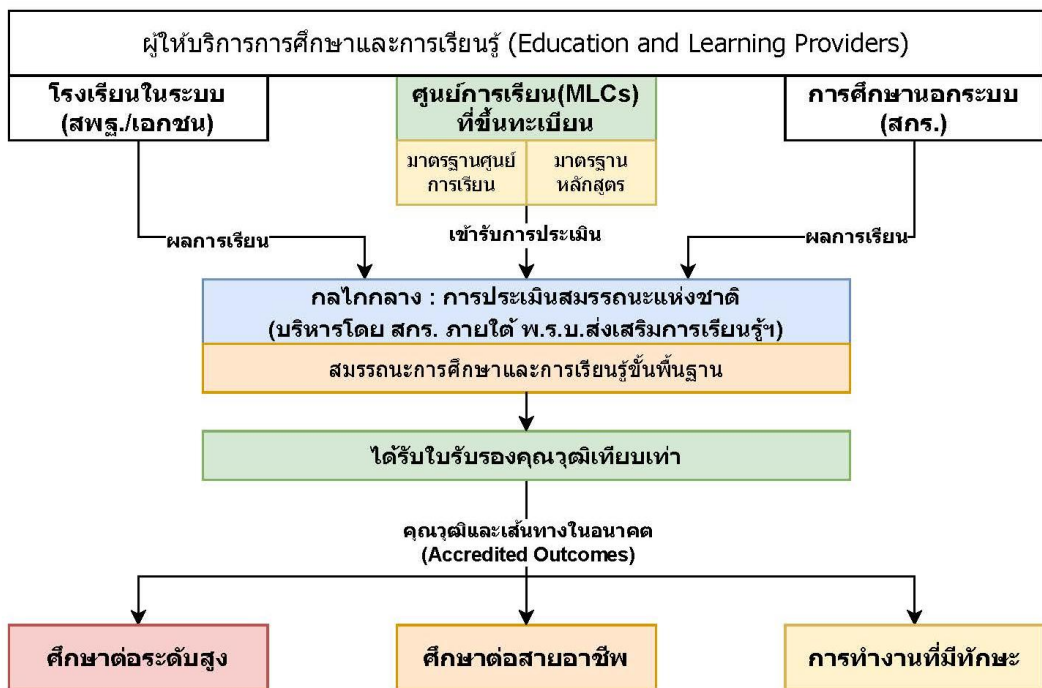
แม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายรองรับสิทธิทางการศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ รวมถึงมติคณะรัฐมนตรีปี ๒๕๔๘ ที่เปิดโอกาสให้เด็กไร้สัญชาติเรียนในสถานศึกษาไทยได้

แต่การปฏิบัติจริงยังไม่เอื้อต่อการรับรองคุณวุฒิให้เด็กข้ามชาติ จึงนำข้อเสนอเชิงนโยบายที่ถูกหยิบยกขึ้นมา คือการใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างระบบรับรองคุณวุฒิที่ยืดหยุ่นและอิงสมรรถนะ โดยมีแนวทางหลัก ได้แก่

๑. รับรองสถานะ MLCs ให้สามารถจดทะเบียนเป็นหน่วยจัดการเรียนรู้ภายใต้กฎหมาย
๒. พัฒนารอบสมรรถนะกลาง เพื่อใช้เป็นมาตรฐานการประเมินผู้เรียน
๓. จัดการประเมินและออกใบรับรองสมรรถนะที่เทียบเท่าคุณวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๔. ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อเทียบโอนและเปิดโอกาสให้เรียนต่อทั้งสายสามัญและ

สายอาชีพ

แผนภาพ รูปแบบเส้นทางการรับรองคุณวุฒิเชิงบูรณาการที่นำเสนอ

นอกจากนี้ยังเสนอให้สร้างกลไกขับเคลื่อนแบบศูนย์กลางและเครือข่าย ได้แก่ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับชาติ ศูนย์ประสานงานระดับจังหวัด/อำเภอ และ MLCs ที่ได้รับการจดทะเบียน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นระบบ มีการติดตามประเมินผล และปรับให้สอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่ เนื่องจากการลงทุนในการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติไม่ใช่เพียงเรื่องมนุษยธรรม แต่เป็นการลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศ เพราะจะช่วยเปลี่ยนจาก “ภาระแฝง” ให้เป็น “ทุนมนุษย์” ที่มีคุณภาพ เสริมสร้างแรงงานมีทักษะ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเพิ่มเสถียรภาพในระยะยาว อีกทั้งยังช่วยพยุงระบบการศึกษาไทยที่กำลังเผชิญปัญหานักเรียนน้อยจากอัตราการเกิดที่ลดลง ดังนั้น การผลักดันข้อเสนอนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อร่วมกันสร้างระบบการศึกษาที่ครอบคลุม ยั่งยืน และเท่าเทียมสำหรับเด็กทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

๔. ผู้แทนจากหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ศูนย์การเรียนรู้ และกลุ่มประชาชนชนในพื้นที่ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ หรือผู้ปกครองของเด็กข้ามชาติ นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ได้แก่

• นางสาวนิตยา ปัดโรตง นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มงานโรงเรียนสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

ปัจจุบันปัญหาการเข้าถึงการศึกษาของเด็กข้ามชาติเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ยังคงประสบอุปสรรคหลายด้าน ทั้งข้อจำกัดทางกฎหมาย เอกสารยืนยันตัวตน งบประมาณ และการขาดกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีบทบาทในการกำกับ ดูแล และส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชนทั้งในระบบและนอกระบบ โดยเฉพาะในกรณีการรับนักเรียนต่างชาติ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนดำเนินการตามกฎหมาย ทั้งการตรวจลงตราประเภท NON-IMMIGRANT รหัส ED การจัดทำคู่มือสำหรับโรงเรียน รวมถึงการกำหนดเอกสารสำคัญที่จำเป็น เช่น หนังสือเดินทาง และหลักฐานการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม สิ่งเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กต่างชาติสามารถพักพิง และเรียนในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น ในมิติของการบูรณาการ สช. ได้เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้แนวนโยบาย และแนวปฏิบัติสอดคล้องกับความต้องการจริงของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดที่ท้าทาย โดยเฉพาะปัญหาเด็กจำนวนมากที่ไม่มีเอกสารทางทะเบียน เช่น สูติบัตรหรือบัตรประจำตัวประชาชน ทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนได้ อีกทั้งกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง เป็นอุปสรรคต่อผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ส่งผลให้โรงเรียนเอกชนไม่สามารถรองรับเด็กกลุ่มนี้ได้เต็มที่ และในด้านงบประมาณ การอุดหนุนรายบุคคลของนักเรียนโรงเรียนเอกชนมีเงื่อนไขว่าต้องมีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกโดยกระทรวงมหาดไทย ดังนั้น เด็กต่างชาติในโรงเรียนเอกชนจึงไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ผู้ปกครองต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเอง ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางโอกาสทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงรุก

- ภาครัฐควรมีการสร้าง ความชัดเจนทางกฎหมายและกำหนดนโยบายที่เป็นมาตรฐาน เพื่อขจัดความลังเลของโรงเรียนในการรับเด็กกลุ่มนี้เข้ารับการศึกษารวมถึงสนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากรอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงระบบและนโยบาย

- เห็นด้วยกับแผนภาพ “รูปแบบเส้นทางการรับรองคุณวุฒิเชิงบูรณาการ” แต่ควรระบุเพิ่มเติมว่าหน่วยงานใดจะรับผิดชอบ “กลไกกลาง: การประเมินสมรรถนะแห่งชาติ” และควรแสดงการเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่ไม่ใช่ด้านการศึกษาโดยตรง เช่น กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงแรงงาน เพื่อให้เห็นภาพการทำงานที่ครบถ้วน รวมถึงควรผลักดันให้มี “นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติระดับชาติ” ที่ชัดเจนและเป็นเอกภาพ

- หากในอนาคตมีอำนาจและทรัพยากรเพิ่มขึ้น ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลนักเรียนแบบรวมศูนย์ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการออกรหัสประจำตัวนักเรียนพิเศษสำหรับเด็กที่ไม่มีเอกสารทางทะเบียน เพื่อให้สามารถเข้าเรียนและได้รับเอกสารทางการศึกษาเทียบเท่ากับนักเรียนปกติ

ทั้งนี้ แนวทางการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติตามมุมมองของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ภาครัฐต้องมีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจน ยืดหยุ่น และเป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอย่างแท้จริง เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับเด็กทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

• **นายรัชชสิทธิ์ มন্ত্রী รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้**

กรมส่งเสริมการเรียนรู้มีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติโดยอ้างอิงตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งกาย ใจ และสติปัญญา รวมถึงการมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่ทันสมัย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ ๓ รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ สำหรับแนวทางการปฏิบัติในการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนมี ๔ ขั้นตอน คือ การรับผู้เรียนเข้าเรียน การดูแลระหว่างเรียน การย้ายที่เรียน และการจบการศึกษา ในกรณีที่นักเรียนไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรสถานศึกษาจะต้องขึ้นทะเบียนตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้มีการออกรหัสประจำตัวผู้เรียน G-Code สำหรับเข้ารับบริการการศึกษา

ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้ทำงานร่วมกับศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ (Migrant Learning Center - MLCs) เพื่อร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้เข้าถึงสิทธิและสวัสดิการทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดบางประการในด้านกฎหมาย เช่น กรมฯ ไม่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการเข้าเมือง จึงเห็นว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครองและตำรวจตรวจคนเข้าเมืองต้องร่วมมือกัน ส่วนด้านงบประมาณเด็กไร้สัญชาติที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนจะได้รับค่าใช้จ่ายรายหัวเทียบเท่ากับเด็กไทยทุกคน นอกจากนี้ ยังเห็นด้วยกับแผนภาพ “รูปแบบเส้นทางการรับรองคุณวุฒิเชิงบูรณาการ” เนื่องจากมีความยืดหยุ่น สามารถเชื่อมต่อกับระบบการศึกษาหลักได้ และให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้มากกว่ากระบวนการ

ข้อเสนอแนะเชิงรุก

- ควรจัดทำฐานข้อมูลเด็กข้ามชาติให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน
- ควรพัฒนาระบบการรับรองคุณวุฒิที่ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาหลัก
- ควรพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาข้ามวัฒนธรรม
- ควรจัดทำกลไกการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเชิงระบบและนโยบาย

- ควรปรับปรุงกฎหมายให้รองรับสิทธิทางการศึกษาของเด็กข้ามชาติอย่างชัดเจน
- ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ
- ควรกำหนดมาตรฐานการศึกษาข้ามวัฒนธรรมในระดับชาติ
- ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงทุกหน่วยงาน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ออนไลน์

และจัดทำระบบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

• **นางสาวมนัสนันท์ ทองศรีมณฑนา รองศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี**

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรีได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติอย่างเป็นระบบ โดยมีมาตรการสำคัญ ได้แก่ นโยบาย “เรียนฟรี ๑๕ ปีโดยไม่จำกัดสัญชาติ” เพื่อให้เด็กข้ามชาติเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียมกับเด็กไทยตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงอาชีวศึกษา นอกจากนี้ ยังมีการใช้ระบบรหัสประจำตัวผู้เรียนที่เรียกว่า G-Code สำหรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร ซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงบริการการศึกษาและเงินอุดหนุนได้ และขับเคลื่อนโครงการ **Thailand Zero Dropout** เพื่อลดปัญหาเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาให้เหลือ “ศูนย์” สถิติและเครือข่ายความร่วมมือในปีการศึกษา ๒๕๖๘ จังหวัดกาญจนบุรี มีเด็กข้ามชาติที่เข้าถึงการศึกษาจำนวน ๔,๕๘๖ คน จากนักเรียนทั้งหมด ๖๙,๘๐๔ คน โดยส่วนใหญ่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ ๖๓.๔๖) จากสถานศึกษาทั้งหมด ๔๓๕ แห่งในจังหวัด มี ๓๓๗ แห่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่เปิดรับนักเรียนกลุ่มนี้ โดยพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูงสุดคืออำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเมียนมา จังหวัดกาญจนบุรี ยังได้ดำเนินโครงการความร่วมมือกับภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น การขับเคลื่อนโมเดล “KAN เป็นหนึ่ง” เพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษาในพื้นที่ รวมถึงการประสานงานกับศูนย์การเรียนรู้ ตามมาตรา ๑๒ ที่จัดตั้งโดยภาคประชาสังคมจำนวน ๑๗ แห่ง โดยร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตร แลกเปลี่ยนบุคลากร ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และจัดกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายชุมชน โดยจัดตั้งศูนย์ประสานงานการศึกษาในพื้นที่ชายแดน และพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นครูอาสาสมัคร เพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดที่ท้าทาย คือ ข้อจำกัดด้านกฎหมายและสถานะเด็กข้ามชาติ จำนวนมากขาดเอกสารทางกฎหมาย ทำให้มีปัญหาในการลงทะเบียนเรียน การรับเงินอุดหนุน และการย้ายสถานศึกษา รวมถึงความไม่สอดคล้องของกฎหมายต่าง ๆ งบประมาณที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอและไม่มี การจัดสรรเฉพาะเจาะจง ขณะที่ครูและบุคลากรขาดความรู้และทักษะด้านภาษาและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และความต่อเนื่องจากการย้ายถิ่นฐานของครอบครัวเด็กข้ามชาติส่งผลให้การเรียนไม่ต่อเนื่อง และข้อมูลนักเรียนคลาดเคลื่อน รวมถึงความแตกต่างทางภาษาทำให้เด็กข้ามชาติมีปัญหาในการทำความเข้าใจบทเรียน

ข้อเสนอแนะเชิงรุก

- ภาครัฐควรให้ความสำคัญ ได้แก่ การเร่งปรับปรุงกฎหมายและนโยบายให้เป็นระบบมากขึ้น การกำหนดมาตรฐานการให้บริการการศึกษาที่ชัดเจน การพัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม การฝึกอบรมครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบ และการสร้างกลไกประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงระบบและนโยบาย

- ควรจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติโดยเฉพาะ เพื่อกำหนดการบูรณาการนโยบายข้ามกระทรวง และการจัดตั้งองค์กรเฉพาะเพื่อดูแลกลุ่มเด็กพิเศษ เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่ยั่งยืน และมองเด็กข้ามชาติเป็น “ทรัพยากรมนุษย์ของอนาคต” ไม่ใช่ “ภาระ” โดยคำนึงถึงสิทธิเด็กและหลักการไม่เลือกปฏิบัติเป็นสำคัญ

• **นางสาวรัชชัญญ์ ธรรมภรณ์พิลาศ เจ้าหน้าที่การศึกษาองค์การยูนิเซฟประเทศไทย
องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF)**

จากการสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันตามแนวชายแดน (กลุ่มผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่ง) พบว่ามีเด็กข้ามชาติในประเทศไทยประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้มีเด็กที่เข้าสู่ระบบการศึกษาแล้ว ดังนี้

- เรียนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. จำนวน ๒๑๖,๔๓๕ คน (ข้อมูลปี ๒๕๖๘)
- เรียนกับกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จำนวน ๑๖,๒๒๓ คน (ข้อมูลปี ๒๕๖๗)
- เรียนที่ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ จำนวน ๒๔,๗๓๔ คน (ข้อมูลปี ๒๕๖๘)

อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กข้ามชาติอีกประมาณ ๑๔๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ คน ที่อยู่นอก
ระบบการศึกษา

ช่องว่างและอุปสรรคที่เด็กข้ามชาติและครอบครัวต้องเผชิญ

๑. ผู้ปกครองและเด็กข้ามชาติจำนวนมากไม่ทราบถึงสิทธิและขั้นตอนในการเข้าเรียน แม้จะมีนโยบายให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนได้ แต่ในทางปฏิบัติเงื่อนไขการรับเข้าเรียนของแต่ละโรงเรียนและแต่ละพื้นที่ยังแตกต่างกัน นอกจากนี้ โรงเรียนและสถาบันการศึกษายังขาดการสนับสนุนที่เพียงพอ และการเรียนการสอนอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิตของเด็ก

๒. เด็กข้ามชาติหลายคนไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในโรงเรียนหรือการศึกษานอกระบบของไทย

๓. ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ (MLCs) หลายแห่งยังไม่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับวุฒิการศึกษา และหากศูนย์ถูกปิดจะส่งผลกระทบต่อเด็กข้ามชาติในวงกว้าง เนื่องจากเกณฑ์การจดทะเบียนในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับบริบทของเด็กข้ามชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ควรมีการรณรงค์และสื่อสารผ่านนายจ้าง ผู้นำชุมชน องค์กร และมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองและเด็กข้ามชาติทราบถึงสิทธิและขั้นตอนการเข้าเรียน รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ควรกำชับให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบถึงนโยบายการรับนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติและสถานะอย่างสม่ำเสมอ

- ควรมีการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านการสอน จิตสังคม และภาษาสำหรับเด็กข้ามชาติ และควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง เช่น ที่ตั้งและภูมิหลังทางภาษาของเด็ก นอกจากนี้ ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น เช่น การสอนทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ รวมถึงวิชาเสริมภาษาท้องถิ่น

- ควรส่งเสริมให้ศูนย์ MLCs สอนภาษาไทยให้กับเด็กข้ามชาติเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย และส่งเสริมให้ศูนย์เหล่านี้สามารถจดทะเบียนได้อย่างเป็นทางการ ในช่วงที่ยังไม่ได้จดทะเบียน ควรมีการผ่อนปรนชั่วคราวให้ศูนย์จัดแจ้งกับทางการเพื่อรวบรวมข้อมูลสถิติของครูและนักเรียน และควรมีการแก้ไขเกณฑ์การจดทะเบียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นหรือสร้างเส้นทางการลงทะเบียนใหม่ที่เหมาะสม

- ควรปรับปรุงระบบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กข้ามชาติให้ถูกต้องและเป็นจริง เพื่อให้สามารถจัดทำนโยบายด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การเข้าถึงการศึกษาอย่างแท้จริงยังขึ้นอยู่กับ การแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย การบริหารจัดการ และงบประมาณที่เกิดจากนโยบายด้านการเข้าเมือง แรงงาน สุขภาพ และสวัสดิการสังคมด้วย

• **นางสาวลัดดาวัลย์ หลักแก้ว ผู้จัดการโครงการมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.)**

มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (มยช.) เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติ โดยมีพื้นที่ดำเนินงานหลักในกรุงเทพมหานคร และขยายสู่จังหวัดต่าง ๆ เช่น สมุทรสาคร สมุทรปราการ ตาก ชุมพร ตราด หนองคาย และนครพนม มยช. จึงจัดตั้งศูนย์การเรียน เพื่อให้บริการการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนข้ามชาติ แบ่งภารกิจออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่ **การจัดการศึกษา** และ **การส่งเสริมการจัดการศึกษา**

ในด้านการจัดการศึกษา ศูนย์การเรียนมุ่งพัฒนาเด็กข้ามชาติให้มีความพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย ผ่านหลักสูตรการเรียนรู้นักเรียนไทยและการปรับใช้หลักสูตรประถมศึกษา นอกจากนี้ยังจัดการศึกษานอกระบบ ๓ ระดับ คือ ประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย รวมถึงการศึกษาต่อเนื่องด้านทักษะอาชีพ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า คอมพิวเตอร์สำนักงาน และอาหาร อีกทั้งยังร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาของเมียนมา เพื่อเตรียมความพร้อมหากเด็กต้องกลับประเทศต้นทาง

ด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษา มยช.ทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และผู้ประกอบการ เพื่อผลักดันนโยบายและขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาให้แก่เด็กข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม มยช.ยังประสบปัญหาหลักหลายด้าน เช่น ความไม่พร้อมของเด็กและครอบครัว การปฏิเสธจากสถานศึกษา การขาดทรัพยากร และทัศนคติด้านลบจากสังคม

ในส่วนของความร่วมมือกับภาครัฐ มยช.มีการประสานงานทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติ แม้จะมีความก้าวหน้า แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องและทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ ทั้งนี้ มยช.เห็นด้วยกับแนวคิดการรับรองคุณวุฒิเชิงบูรณาการ โดยเสนอให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากประเทศต้นทางหรือศูนย์การเรียนเข้าสู่ระบบการศึกษาไทย เพื่อเพิ่มความต่อเนื่องในการเรียนรู้ของเด็กข้ามชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- กระทรวงศึกษาธิการควรตั้งหน่วยงานเฉพาะ เพื่อกำกับและพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติและเด็กข้ามชาติ รวมถึงสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงแรงงานและการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ นอกจากนี้ยังเสนอให้มีการยกเลิกข้อกำหนดเรื่องทักษะภาษาไทยเป็นเงื่อนไขในการรับเข้าเรียน ควบคู่กับการจัดระบบสนับสนุนด้านภาษา รวมทั้งควรพัฒนาหลักสูตรนอกระบบให้เหมาะสมกับบริบทของเด็กข้ามชาติ

- ควรปรับปรุงกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลต่างชาติที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย สามารถมีบทบาทในการจัดการศึกษาได้ ร่วมกับบุคคลสัญชาติไทย อันจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของระบบการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติในระยะยาว

- หากในอนาคตมีอำนาจและทรัพยากรเพิ่มขึ้น ควรจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงเพื่อดูแลการศึกษาเด็กข้ามชาติ พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากร การประสานเครือข่าย และสร้างความเข้าใจในสังคมไทยให้เห็นคุณค่าของการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้ รวมถึงควรมีการเจรจาในระดับภูมิภาคอาเซียน เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันในการดูแลเด็กและเยาวชนข้ามชาติให้เข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

• นายคนองฤทธิ ลิงบุตร หัวหน้าเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว (MECC) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒

ศูนย์ประสานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว (MECC) มีหน้าที่ดูแลศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว ทั้งหมด ๖๒ แห่งใน ๔ อำเภอชายแดนของจังหวัดตาก ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาด และอำเภอท่าสองยาง ในศูนย์เหล่านี้มีนักเรียนข้ามชาติรวมทั้งหมด ๑๘,๗๙๕ คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็น เด็กสัญชาติเมียนมา การจัดการศึกษาครอบคลุมตั้งแต่ระดับชั้นเตรียมอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน มีหลักสูตรที่ใช้ ได้แก่

- หลักสูตรของกรมส่งเสริมการเรียนรู้
- หลักสูตรเมียนมา
- หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับชั้นประถมศึกษา (NFPE)
- หลักสูตรเทียบเท่ามัธยมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา (GED)
- หลักสูตรเทียบเท่ามัธยมศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (KED)
- หลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษ

ศูนย์ MECC ทำงานร่วมกับองค์กรผู้สนับสนุนหลัก ๓ องค์กร คือ คณะกรรมการการศึกษาของแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมา (BMWEC) มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน (HWF) และคณะกรรมการครูชาวเมียนมา (BMTA) โดยมูลนิธิช่วยไร้พรมแดนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับ ๑๐ ศูนย์การเรียนรู้ ในขณะที่อีก ๒ องค์กรให้การสนับสนุนและกำกับดูแลโดยไม่มีงบประมาณ สำหรับศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่ได้การสนับสนุนจากองค์กรหลักเหล่านี้ จึงต้องหางบประมาณด้วยตัวเองผ่านแหล่งทุนต่าง ๆ การระดมทุนจากผู้ปกครอง หรือชุมชน และมีอุปสรรคที่สำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติ คือ การขาดกฎหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ซึ่งทำให้การควบคุมและกำกับดูแลเป็นไปได้ยาก และไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ในอดีต ก็เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ จึงได้ออกประกาศข้อตกลงและแนวปฏิบัติสำหรับศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๖ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) โดยให้องค์กรผู้สนับสนุนและหน่วยงานภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและพัฒนาศูนย์ให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจนและมีกฎหมายรองรับศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว นอกจากนี้ยังเสนอให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของนักเรียน ครู และทรัพยากรให้เป็นระบบ และเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและวางแผนพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- เห็นด้วยกับแผนภาพ “รูปแบบเส้นทางการรับรองคุณวุฒิเชิงบูรณาการ” ที่นำเสนอ และให้เหตุผลว่า หากมีการสร้างมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานของศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะทำให้ศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้ได้รับการยอมรับมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ศูนย์ MECC ก็ยังมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินงาน

• นายอัครวุธ ไกศรีสมบัติ ประธานกลุ่มไทยไม่ทน และนายณพล หวังสุข นักวิชาการ
ประจำกลุ่มไทยไม่ทน

กลุ่มไทยไม่ทนได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กข้ามชาติและปัญหาที่พบคือ เด็กข้ามชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่เดินทางติดตามผู้ปกครองที่เข้ามาทำงาน และหลายคนไม่มีสูติบัตร โรงเรียนตามแนวชายแดนของประเทศไทย เช่น พม่า กัมพูชา และลาว ต้องรับเด็กกลุ่มนี้เข้าเรียน ปัจจุบันโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กไทยและเด็กข้ามชาติ ดังนั้น กลุ่มไทยไม่ทนจึงได้แสดงข้อมูลให้เห็นถึงปัญหาสำคัญหลายประการในระบบการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติ ได้แก่

- เด็กข้ามชาติมีพื้นฐานครอบครัว คุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา และภาษาที่แตกต่างจากเด็กไทย

- เด็กข้ามชาติเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาไม่เท่ากับเด็กไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนที่โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานน้อยกว่าในจังหวัดอื่น

- หลักสูตรไทยที่ใช้สอนเด็กข้ามชาติไม่เหมาะสมกับพวกเขา เนื่องจากพื้นฐานการศึกษาไม่เท่ากับเด็กไทย เช่น ไม่มีการปูพื้นฐานอนุบาลมาก่อน และมีความไม่เข้าใจภาษาไทย ทำให้ใช้เวลาทำความเข้าใจบทเรียนนาน และอาจถ่วงเวลาการสอนของเด็กไทย

- เด็กข้ามชาติอาจไม่กล้าแสดงออกในการเข้าสังคม และต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกับวัฒนธรรมใหม่

- หากต้องมีการสอนเสริมสำหรับเด็กข้ามชาติ ประเทศจะต้องเพิ่มงบประมาณและเพิ่มภาระงานให้ครูสอนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

- ควรวางนโยบายและแผนการจัดการศึกษาให้เป็นขั้นตอน

- ควรส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการนำไปใช้ในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มศักยภาพแรงงาน

- ควรมีมาตรการจัดการที่รัดกุมเพื่อป้องกันปัญหาในระยะยาว เช่น การเข้ามาของกลุ่มเด็กข้ามชาติ

- ควรจัดหลักสูตรสำหรับเด็กข้ามชาติโดยเฉพาะ และควรแยกออกจากหลักสูตรสำหรับเด็กไทย

- ควรมีแนวทางป้องกันการแย่งอาชีพของเด็กไทยในอนาคต เพราะเด็กข้ามชาติที่มีวุฒิสูงอาจไม่ประกอบอาชีพแรงงาน

- ควรจัดการสอบแข่งขันเพื่อคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยแยกจากเด็กไทย

- ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ติดตาม และประเมินผลสำหรับเด็กข้ามชาติ โดยเฉพาะ

- ควรกำหนดจำนวนเด็กข้ามชาติเพื่อไม่ให้กระทบงบประมาณ

- ควรกำหนดสิทธิของเด็กข้ามชาติ เช่น อายุและระยะเวลาที่อยู่ในประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับเด็กไทยมากเกินไป

ผลสำรวจความคิดเห็นจากประชาชน โดยกลุ่มไทยไม่ทนได้มีการสำรวจความคิดเห็นในรูปแบบออนไลน์มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๕ คน ครอบคลุมทุกกลุ่มอายุและอาชีพ ผลสำรวจแสดงให้เห็น ดังนี้

- มีผู้เห็นด้วยร้อยละ ๑๑.๘ และไม่เห็นด้วยร้อยละ ๘๘.๒ กับความคิดเห็นที่ว่าประเทศไทยควรจัดการศึกษาให้เด็กข้ามชาติควบคู่ไปกับหลักสูตรของเด็กไทยและสนับสนุนทางการเงิน
- มีผู้เห็นด้วยร้อยละ ๘ และไม่เห็นด้วยร้อยละ ๙๒ กับความคิดเห็นที่ว่าประเทศไทยควรจัดการศึกษาให้เด็กข้ามชาติโดยแยกการเรียนรู้ออกจากเด็กไทย
- มีผู้เห็นด้วยร้อยละ ๑๑.๘ และไม่เห็นด้วยร้อยละ ๘๘.๒ กับความคิดเห็นที่ว่าเด็กข้ามชาติควรได้รับการรับรองวุฒิการศึกษาสูงขึ้น
- มีผู้เห็นด้วยร้อยละ ๖๕ และไม่เห็นด้วยร้อยละ ๓๕ กับความคิดเห็นที่ว่า การรับรองวุฒิการศึกษาสูงขึ้นในอนาคตอาจทำให้เด็กไทยถูกแย่งอาชีพและตำแหน่งงาน

๕. สรุปสาระสำคัญการเปิดเวทีอภิปรายเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณีการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับของประเทศไทย จากกลุ่มผู้แทนที่เข้าร่วมการสัมมนา สรุปได้ดังนี้

๑) เซฟ เดอะ ชิวเดรน (Save the Children)

เซฟ เดอะ ชิวเดรน ได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา โดยมีประเด็นหลัก คือ ปัญหาของเด็กผู้ลี้ภัยในศูนย์อพยพไม่ได้เข้าเรียนในระบบปกติ (ปัจจุบันมีเด็กผู้ลี้ภัยประมาณ ๒,๐๐๐ - ๒๘,๐๐๐ คน ที่มีความต้องการได้รับการศึกษา) และความแตกต่างทางด้านภาษาเมียนมา ส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้เรียนภาษาไทยเพื่อใช้ในการสื่อสารไม่ได้

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีกฎหมายรับรองวุฒิการศึกษาของเด็กผู้ลี้ภัยที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒) อดีตผู้อำนวยการประจำตัว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นายสุรทิน พิจารณ์) / เอ็นจีโอไทยแลนด์ หรือผู้รับใบอนุญาตและผู้บริหารโรงเรียน ไอเวิลด์ จังหวัดสุโขทัย และเจ้าหน้าที่ตำรวจจากจังหวัดสุโขทัย

สรุปประเด็นหลักของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้ง เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีหลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งแต่ละฉบับมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน ทำให้การปฏิบัติตามเป็นไปได้ยาก

ข้อเสนอแนะ

- ควรรวมกฎหมายดังกล่าวเป็นฉบับเดียวกัน เพื่อลดความสับสนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ควรส่งต่อประเด็นนี้ไปยังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เพื่อผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว

๓) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ มีพื้นที่ครอบคลุม ๕ อำเภอ ติดชายแดนยาวกว่า ๕๒๐ กิโลเมตร มีนักเรียนในระบบจำนวนกว่า ๕๔,๐๐๐ คน โดยเป็นเด็กข้ามชาติ จำนวนกว่า ๑๗,๐๐๐ คน นอกจากนี้ ยังมีศูนย์การเรียนรู้นอกระบบอีก ๔๓ แห่ง ที่รองรับเด็กข้ามชาติ จำนวนกว่า ๑๗,๐๐๐ คน ซึ่งปัจจุบันประสบปัญหา เช่น มีความซับซ้อนในการจัดการข้อมูลเด็กข้ามชาติ ที่เกิดในไทย (มีใบรับรองการเกิด) เด็กที่เข้ามาพร้อมผู้ปกครองโดยไม่ได้แจ้งเกิด เด็กในศูนย์อพยพ เด็กที่เดินทางข้ามไปกลับ เป็นต้น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่มี ความชัดเจนและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีกฎหมายรับรองศูนย์การเรียนรู้ ที่ชัดเจนและมีทิศทางเดียวกัน
- ควรสนับสนุนให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ **วัฒนธรรม และความเป็นไทย** และใช้ภาษาไทยเป็นหลัก

๔) มูลนิธิรักไทย

มูลนิธิรักไทยเริ่มทำงานด้านสุขภาพและแรงงานข้ามชาติที่สมุทรสาคร และได้ขยายมา จัดการศึกษาให้ลูกหลานแรงงานข้ามชาติกว่า ๑๐ ปี ซึ่งปัจจุบันประสบปัญหา เช่น จำนวนเด็กที่ต้องการ เรียนมีมากจนเกินกำลังของศูนย์เรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน และความยุ่งยากในการจดทะเบียนเพื่อเปิดการสอนในหลายระดับกับภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

- ควรให้เด็กข้ามชาติมีโอกาสเรียนภาษาไทย เพื่อเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนไทย รวมถึงภาษาอังกฤษและภาษาพม่าเพื่อใช้ในการสื่อสาร

๕) สมาคมพัฒนาวิชาชีพครูแห่งประเทศไทย

ปัญหาที่พบคือ เด็กข้ามชาติอายุเกิน ๑๐ ปีที่หนีภัยสงคราม ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าเรียนต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปกติได้

ข้อเสนอแนะ

- ทุกศูนย์การเรียนรู้ควรสอนภาษาไทยให้กับเด็กข้ามชาติ เพื่อการอยู่ร่วมกับคนไทย
- ควรมีการเทียบวุฒิการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติ เนื่องจากหลายคนมีพื้นฐานความรู้ที่ดี แต่ไม่มีเอกสารรับรอง

๖) ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองภูเก็ต

อำเภอเมืองภูเก็ตมีกลุ่มเด็กข้ามชาติหลากหลาย โดยเฉพาะหลังจากการปิดศูนย์การเรียนรู้ มีเด็กเมียนมาเข้ามาับการศึกษา กับศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองภูเก็ต จำนวน ๑๐๑ คน จึงใช้ แนวทางการจัดการเรียนการสอน คือ ให้เด็กเรียนภาษาไทยเป็นหลัก และให้ครูคนไทยที่พูดภาษาพม่า ได้ช่วยสื่อสาร รวมถึงให้เด็กข้ามชาติเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม โดยเปิดโอกาสให้เด็กไทย และเด็กพม่าได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนภาษาระหว่างกัน แต่กลับยังพบปัญหาระหว่างการดำเนินงาน เช่น เด็กบางส่วนมีอายุเกินเกณฑ์ ทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบปกติได้ และต้องใช้เวลาคัดกรองที่เข้มงวด ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนสำหรับเด็กกลุ่มนี้โดยตรง และเด็กไทยบางส่วนยังมีความรู้สึกชิงลบต่อ กลุ่มเด็กข้ามชาติ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีกฎหมายที่ชัดเจน เพื่อให้การรับเด็กเข้าเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น
- ควรจัดทำฐานข้อมูลกลางของนักเรียนข้ามชาติ ที่สามารถติดตามได้ทั่วประเทศ เพื่อป้องกันปัญหาเด็กตกหล่นจากระบบ
- ควรมีกฎหมายที่อนุญาตให้ชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น การบริจาคหรือเก็บค่าใช้จ่ายบางส่วน เนื่องจากหลายครอบครัวมีฐานะดีและยินดีจะสนับสนุน

๓) มหาวิทยาลัยมหิดล

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีการจัดทำพื้นที่ทดลองเชิงนโยบาย (Education Sandbox) โดยความร่วมมือจากองค์กรที่ทำงานอยู่แล้วและมีหน่วยงานรัฐควบคุมทิศทาง เนื่องจากนโยบายการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติขาดความชัดเจน
- ควรมีการยกระดับการพัฒนาครูให้มีทักษะในการสอนภาษาไทย และส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมระหว่างกัน เนื่องจากบุคลากรในพื้นที่ชายแดนยังขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม
- ควรให้เด็กไทยได้เรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้านมากขึ้น เพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

๔) ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนา

ศูนย์คาทอลิกนักบุญอันนาคูแลเด็กข้ามชาติมานาน ๑๕ ปี และถูกปิดไปบางส่วน ทั้งที่ตั้งใจช่วยเหลือเด็กอย่างจริงจัง โดยให้การศึกษาเพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับคนไทยได้โดยไม่ก่อปัญหาภัยสังคม แต่ในทางปฏิบัติพบปัญหา เช่น มีเด็กข้ามชาติที่เข้ามาแบบผิดกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ และกฎหมายไม่ชัดเจน ส่งผลให้การทำงานของศูนย์ฯ ไม่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ แม้จะได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

- ควรมีกฎหมายรับรองศูนย์การเรียนรู้ ที่ชัดเจนและมีทิศทางเดียวกัน
- ควรให้ศูนย์การเรียนรู้ขึ้นทะเบียนกับ สกร. (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้) เพื่อให้การดำเนินงานมีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย และสามารถให้การศึกษาเบื้องต้นแก่เด็กเล็กก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาของรัฐได้

๕) นักวิชาการประจำกลุ่มไทยไม่ทน และอดีตอาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จากประสบการณ์การสอน พบว่าการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีทั้งเด็กไทยและเด็กข้ามชาติเป็นเรื่องยาก เนื่องจากเด็กข้ามชาติมีปัญหาด้านภาษาและพื้นฐานทางสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินการได้ช้า และจากการสำรวจความเห็นคนไทยส่วนใหญ่ พบไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะสำหรับเด็กข้ามชาติ และมีความกังวลว่าเด็กไทยจะเสียผลประโยชน์จากการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

- ควรพิจารณาถึงความรู้สึกและผลประโยชน์ของเด็กไทยเป็นหลัก
- ควรมีการแยกทุนสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อไม่ให้เด็กไทยต้องเสียสิทธิ์
- ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง และให้เด็กข้ามชาติเรียนประวัติศาสตร์ และ ๗ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่ใช่แค่ภาษาไทย

๑๐) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต ๑

การสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติจะต้องไม่ทำลายโอกาสและคุณภาพการศึกษาของเด็กไทย เช่น จังหวัดราชบุรีมีเด็กข้ามชาติจำนวนกว่า ๕,๐๐๐ คน ที่ภาครัฐต้องจ่ายเงินอุดหนุนจำนวนกว่า ๑๐ ล้านบาทต่อปี และหากนำเงินจำนวนนี้ไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยจะส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

- ควรให้ผู้ปกครองหรือสถานประกอบการสำหรับเด็กข้ามชาติมีส่วนร่วมในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วน หรือร้อยละ ๕๐ ของค่าใช้จ่าย
- ควรมีศูนย์เตรียมความพร้อมสำหรับเด็กข้ามชาติก่อนเข้าเรียน เพื่อลดภาระครูและทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับเด็กทุกคน

จากนั้น นางมยุรี โภธิแสน รองเลขาธิการคณะกรรมการ ได้กล่าวสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติว่า ประเทศไทยมีนโยบายที่เปิดกว้างและให้สิทธิทางการศึกษาแก่ทุกคนโดยไม่จำกัดสัญชาติ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงยังมีเด็กข้ามชาติหลายหมื่นคนที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ เนื่องจากต้องเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ เช่น การไม่มีเอกสารที่ถูกต้อง อายุที่ไม่ตรงตามเกณฑ์กำหนด การย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง ความไม่พร้อมของโรงเรียน และทัศนคติเชิงลบในบางพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่ประชุมได้นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายที่แบ่งออกเป็น ๒ ระยะหลัก ได้แก่

- ระยะสั้น ควรเร่งพัฒนาฐานข้อมูลเด็กข้ามชาติ สร้างหลักสูตรภาษาไทยแบบเร่งรัด และจัดส่งล่ามเพื่อช่วยสื่อสารในพื้นที่จริง นอกจากนี้ยังต้องจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบโดยตรง
- ระยะยาว ควรมีการออกแบบโมเดลโรงเรียนสอนภาษา พัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ พร้อมผลักดันกฎหมายเพื่อรองรับการศึกษาของเด็กกลุ่มนี้อย่างเป็นทางการ

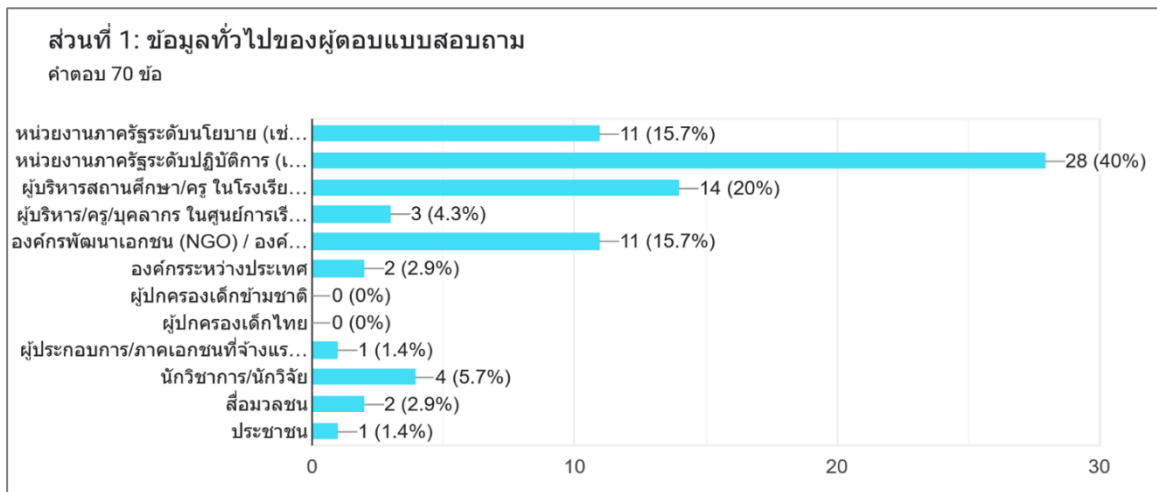
การสนับสนุนการศึกษาของเด็กข้ามชาติไม่ใช่ภาระ แต่เป็นการลงทุนที่สำคัญสำหรับอนาคตของประเทศไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ความมั่นคง และความสามัคคีในสังคม การให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างอนาคตให้กับพวกเขา แต่ยังเป็นการพัฒนาประเทศโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และช่วยให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนในสังคมพหุวัฒนธรรม

๖. นายสมทบ ถีระพันธ์ กรรมการและที่ปรึกษา ได้กล่าวปิดการสัมมนา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั้งหมดที่ได้รับจากการสัมมนาครั้งนี้ คณะกรรมการฯ จะรวบรวมเพื่อนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำเป็นสรุปเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษา การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม วุฒิสภา และประมวลผลเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาเสนอต่อวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ ดังกล่าวต่อไป เนื่องจาก (ร่าง) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ : กรณียกการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการผลักดันและสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับสำหรับเด็กข้ามชาติที่สอดคล้องกับ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลเป็นรูปธรรมสืบไป

๗. สรุปผลแบบสอบถามความคิดเห็นต่อข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง: การจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติในประเทศไทย (รูปแบบออนไลน์ Google Form)

ส่วนที่ ๑ : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โดยจำแนกกลุ่มเป้าหมายได้ดังนี้

๑. หน่วยงานภาครัฐ (กระทรวง / เขต / ท้องถิ่น) จำนวน ๓๙ คน
๒. ผู้บริหารและครูสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีเด็กข้ามชาติ จำนวน ๑๔ คน
๓. ศูนย์การเรียนรู้และหน่วยงานสนับสนุนการศึกษา, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือ Learning Centers, มูลนิธิ/องค์กรเอกชนที่จัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติ, หน่วยงานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีบริการสำหรับเด็กข้ามชาติ จำนวน ๔ คน
๔. นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๔ คน
๕. องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) จำนวน ๑๓ คน
๖. สื่อมวลชนและภาคประชาชน จำนวน ๓ คน

๑. การสร้างความเข้าใจด้านกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายปกครอง ความมั่นคง การศึกษา และภาคเอกชน ควรมีการหารือเชิงพื้นที่และการสื่อสารสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งเป็นการสร้างความตระหนักในเรื่องการสำนึกบุญคุณแผ่นดินไทยที่ได้มอบโอกาสทางการศึกษา

๒. การที่เด็กข้ามชาติได้รับสิทธิทางการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กไทย และโดยบางกรณีพบว่า เด็กข้ามชาติมีความตั้งใจเรียนมากกว่าเด็กไทย อันอาจทำให้เด็กไทยเสียโอกาสในการเข้าศึกษาต่อ

๓. การจัดการศึกษาควรอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายไทย และกฎระเบียบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชน

๔. การพิจารณาเรื่องเอกสารหลักฐานการยืนยันตัวตน เอกสารประจำตัว และเอกสารสิทธิของเด็กข้ามชาติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา

๕. ความยืดหยุ่นในการจดทะเบียนศูนย์การเรียน โดยยึดถือแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อลดความยุ่งยากในการขอจัดตั้งศูนย์การเรียน

๖. การแก้ไขปัญหาการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียนข้ามชาติให้มีระบบที่มีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อน

๗. ในกรณีที่เด็กข้ามชาติมีอายุมากกว่าเด็กไทยในระดับชั้นเดียวกัน ควรให้ความสำคัญกับการดูแลด้านพฤติกรรมและการป้องกันการชักจูงในทางที่ไม่เหมาะสม

๘. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงอายุและความต้องการของผู้เรียน

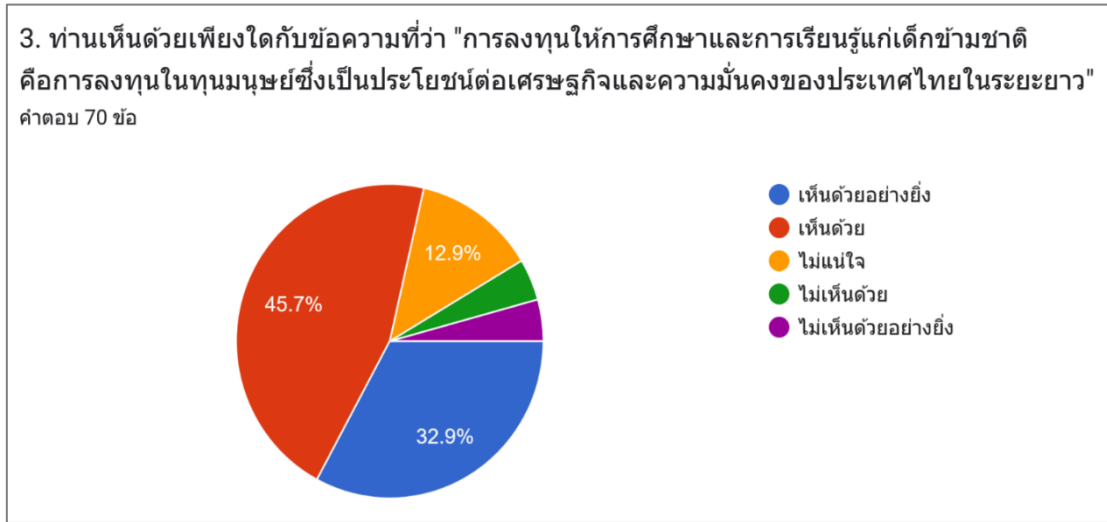
๙. การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ และภาครัฐควรมีการรับรองศูนย์การเรียนให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

๑๐. การปิดศูนย์การเรียนสำหรับเด็กข้ามชาติ แต่ควรให้การช่วยเหลือและคำแนะนำที่เหมาะสม

๑๑. การจัดทำมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้มีคุณภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

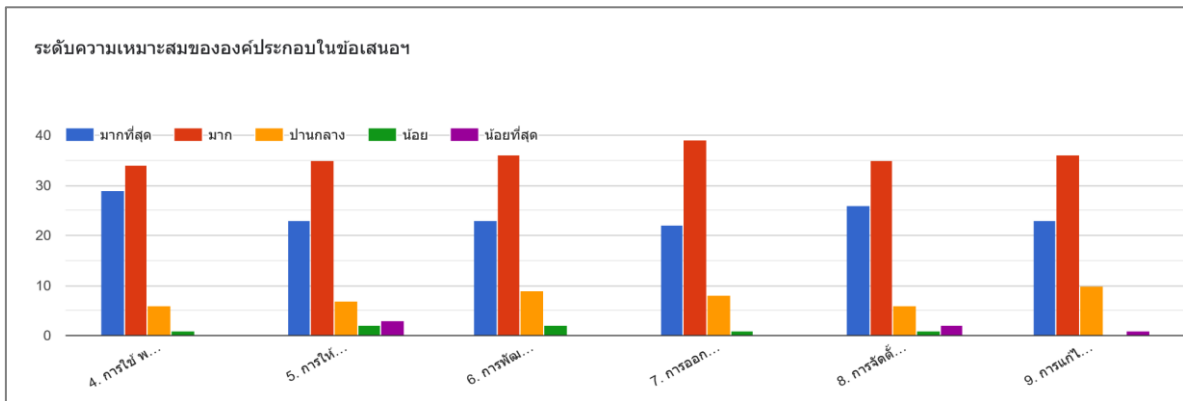
๑๒. ปัญหาเรื่องสิทธิในการอยู่อาศัย เด็กข้ามชาติจำนวนไม่น้อยติดตามผู้ปกครองเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านเอกสารในการเข้ารับการศึกษา บางกรณีจำเป็นต้องดำเนินการทำบัตรหรือวีซ่า รวมทั้งมีการพึ่งพภาคเอกชนหรือเอเยนต์ ซึ่งก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ทั้งนี้ สิทธิในการศึกษาเปิดกว้าง แต่สิทธิในการอยู่อาศัยยังคงเป็นอุปสรรคทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องการสื่อสารและการแปลภาษา ซึ่งบางครั้งต้องอาศัยบุคคลกลางเข้ามาช่วยดำเนินการ

๓. ความเห็นกับข้อความที่ว่า “การลงทุนให้การศึกษาและการเรียนรู้แก่เด็กข้ามชาติ คือการลงทุนในทุนมนุษย์ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศไทยในระยะยาว”

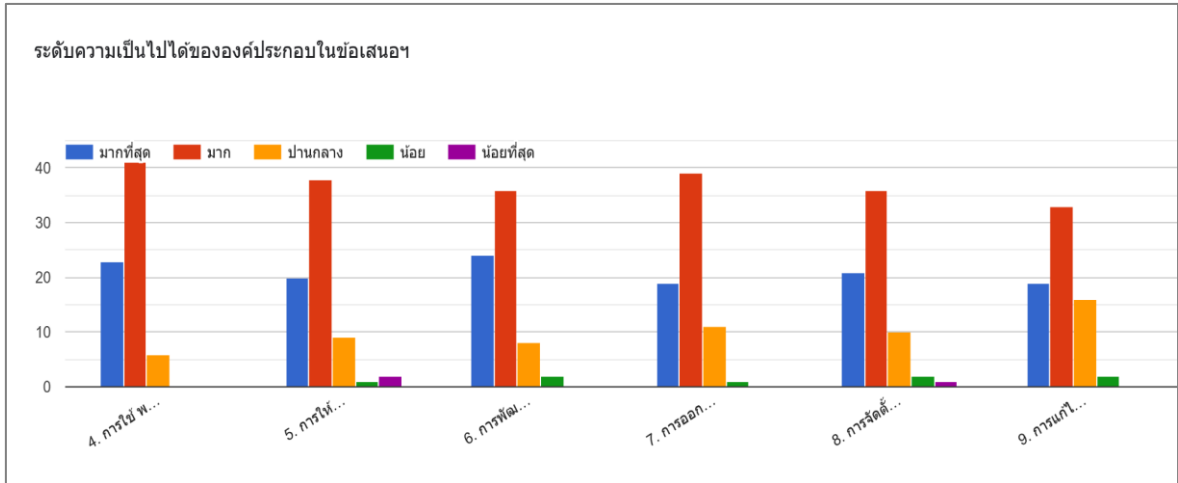
- เห็นด้วย ร้อยละ ๔๕.๗ ต่อมาเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ ๓๒.๙ และไม่แน่ใจร้อยละ ๑๒.๙

ส่วนที่ ๓ : ความคิดเห็นต่อข้อเสนอเชิงนโยบาย “ระบบการรับรองคุณวุฒิที่ยืดหยุ่น”

ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบในข้อเสนอฯ

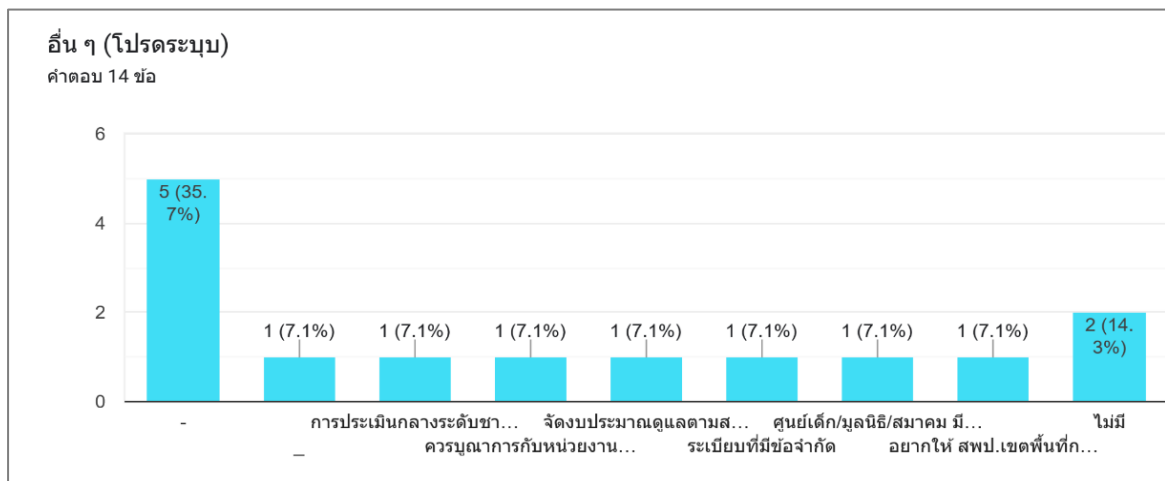
๔. การใช้ พ.ร.บ.ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นกลไกหลัก
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๔ คน
๕. การให้ MLCs ขึ้นทะเบียนเป็น “หน่วยจัดการเรียนรู้” แทนการบังคับให้เป็น “โรงเรียน”
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๕ คน
๖. การพัฒนากรอบสมรรถนะและการประเมินกลางระดับชาติโดย กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.)
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๖ คน
๗. การออก “ใบรับรองคุณวุฒิ” ที่เทียบเท่าการศึกษาภาคบังคับและใช้เทียบโอนได้
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๙ คน
๘. การจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานระดับจังหวัด” เพื่อเป็นที่เลี้ยงและสนับสนุน MLCs
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๕ คน
๙. การแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้ครูใน MLCs ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว สามารถขอใบอนุญาตทำงานได้
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๖ คน

ระดับความเป็นไปได้ขององค์ประกอบในข้อเสนอฯ

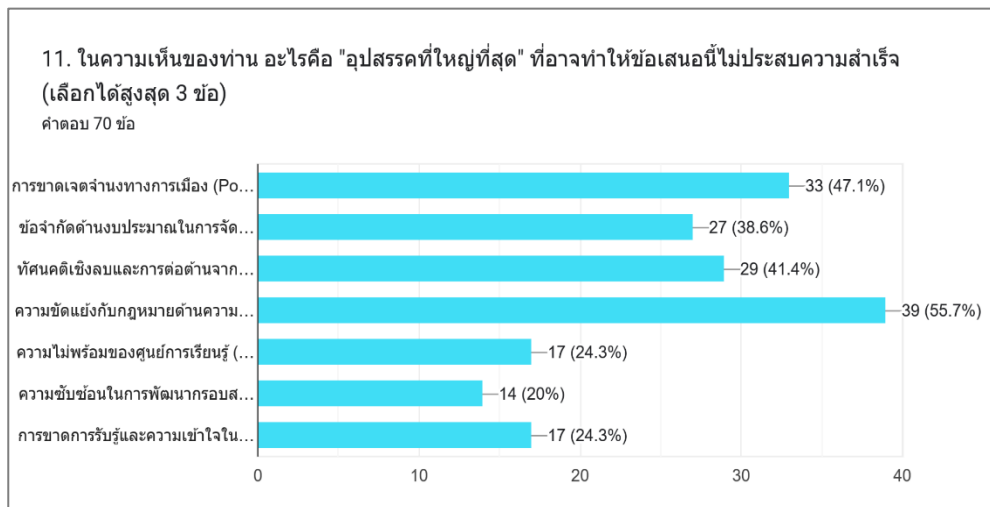
- ๔. การใช้ พ.ร.บ.ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นกลไกหลัก
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๔๑ คน
- ๕. การให้ MLCs ขึ้นทะเบียนเป็น “หน่วยจัดการเรียนรู้” แทนการบังคับให้เป็น “โรงเรียน”
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๘ คน
- ๖. การพัฒนากรอบสมรรถนะและการประเมินกลางระดับชาติโดย กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.)
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๖ คน
- ๗. การออก “ใบรับรองคุณวุฒิ” ที่เทียบเท่าการศึกษาภาคบังคับและใช้เทียบโอนได้
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๙ คน
- ๘. การจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานระดับจังหวัด” เพื่อเป็นพี่เลี้ยงและสนับสนุน MLCs
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๖ คน
- ๙. การแก้ไขกฎระเบียบเพื่อให้ครูใน MLCs ที่ขึ้นทะเบียนแล้ว สามารถขอใบอนุญาตทำงานได้
 - มีระดับความเหมาะสมมาก ๓๓ คน

ความคิดเห็นอื่น ๆ ต่อข้อเสนอเชิงนโยบาย “ระบบการรับรองคุณวุฒิที่ยืดหยุ่น”

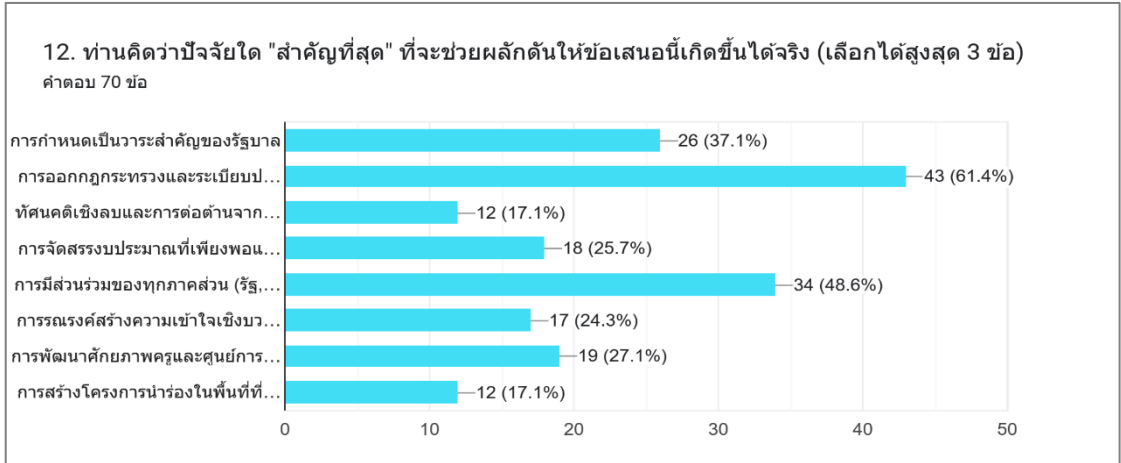

๑. การประเมินระดับชาติควรมีการประสานเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิต และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ
๒. การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ ให้เข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบ มากกว่าการดำเนินการที่มาจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว
๓. ศูนย์เด็ก มูลนิธิ และสมาคมต่าง ๆ มีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรเชิงธุรกิจ ภาครัฐควรพิจารณาและให้การสนับสนุนในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก เนื่องจาก “เด็กก็คือเด็ก” ที่ควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค
๔. จัดสรรงบประมาณเพื่อการดูแลและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
๕. ควรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) มีความยืดหยุ่นในการพิจารณาการขอจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ไม่ใช่โรงเรียนเต็มรูปแบบ อีกทั้งมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงควรกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมและไม่สูงเกินไป
๖. ทบทวนระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเอื้อต่อการจัดการศึกษา

ส่วนที่ ๔ : ความท้าทายและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

๑๑. อะไรคือ “อุปสรรคที่ใหญ่ที่สุด” ที่อาจทำให้ข้อเสนอนี้ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนี้
 - อันดับหนึ่ง เรื่องความขัดแย้งกับกฎหมายด้านความมั่นคงและการตรวจคนเข้าเมือง ร้อยละ ๕๕.๗ ต่อมาอันดับสอง เรื่องการขาดเจตจำนงทางการเมือง (Political Will) และความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างกระทรวง ร้อยละ ๔๗.๑ และอันดับสาม เรื่องทัศนคติเชิงลบและการต่อต้านจากสังคมและชุมชนบางส่วน

๑๒. ปัจจัยใด “สำคัญที่สุด” ที่จะช่วยผลักดันให้ข้อเสนอที่เกิดขึ้นได้จริง ดังนี้

- อันดับหนึ่ง การออกกฎกระทรวงและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนและรวดเร็ว ต่อมาอันดับสอง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาสังคม และอันดับสาม การกำหนดเป็นวาระสำคัญของรัฐบาล

ส่วนที่ ๕: ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑๓. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุง "ข้อเสนอเชิงนโยบาย" นี้ให้มีความสมบูรณ์และนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ โดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๑) หน่วยงานภาครัฐ (กระทรวง/เขต/ท้องถิ่น)

(๑) การประสานความร่วมมือและสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการคุ้มครองสิทธิของเด็กข้ามชาติ

(๒) ควรมีการทบทวนกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมหารือร่วมกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) ควรมีระบบข้อมูลทางทะเบียนเฉพาะสำหรับเด็กข้ามชาติ เพื่อให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษามีความมั่นใจในการรับเด็กข้ามชาติเข้าเรียนอย่างถูกต้องและโปร่งใส

(๔) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนโดยตรง

(๕) ส่งเสริมรูปแบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และความหลากหลายของเด็กข้ามชาติ

(๖) เร่งสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความตระหนักและความร่วมมือในการจัดการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติ

(๗) ปรับรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

(๘) ส่งเสริมให้เด็กข้ามชาติมีสำนึกในการรักและตอบแทนแผ่นดินไทย เพื่อเสริมสร้างความผูกพันและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ

(๙) ควรผลักดันให้มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานนานาชาติ เนื่องจากปัจจุบันรัฐบาลไทยต้องรับภาระมากขึ้นไปในการจัดการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติ

(๑๐) ปัญหาด้านภาษา จึงควรนำหลักสูตรการศึกษาสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือของกรมส่งเสริมการเรียนรู้มาขับเคลื่อน พร้อมเพิ่มงบประมาณสนับสนุนเพื่อรองรับเด็กข้ามชาติให้สามารถเรียนรู้ภาษาไทยได้ก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษาในขั้นต่อไป หากไม่สามารถสื่อสารได้ การจัดการศึกษาย่อมเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

๒) ครู/ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีเด็กข้ามชาติ (เช่น จังหวัดตาก จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสาคร)

(๑) ควรกำหนดพื้นที่เฉพาะสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กข้ามชาติ เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

(๒) จัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจนของหน่วยงาน

๓) ศูนย์การเรียนรู้และหน่วยงานสนับสนุนการศึกษา, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือ Learning Centers, มูลนิธิ/องค์กรเอกชนที่จัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติ, หน่วยงานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีบริการสำหรับเด็กข้ามชาติ ได้แก่

(๑) ควรส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ที่มีอยู่แล้ว และพิจารณารับรองสถานะศูนย์การเรียนรู้เพื่อไม่ให้เป็นการงบประมาณของรัฐและภาษี ทั้งนี้ ศูนย์การเรียนรู้สามารถทำหน้าที่เตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การศึกษาในระบบของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) โดยเฉพาะในกรณีเด็กข้ามชาติ หากเข้าสู่การศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ อาจก่อให้เกิดภาวะทางการคลังในระยะยาว อีกทั้งเด็กข้ามชาติอาจไม่สามารถตามการเรียนได้ทันนักเรียนไทย อันจะเป็นภาระต่อครูผู้สอนและกระทบต่อแรงจูงใจในการเรียนของเด็กข้ามชาติ

(๒) กำหนดแนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (MCL) ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบท

(๓) การออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเด็กข้ามชาติแต่ละสัญชาติเพื่อให้เกิดประสิทธิผลทางการเรียนรู้

(๔) ให้การช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติ เพื่อระดมความคิดเห็นและสร้างความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครูผู้สอน และครูอาสา

(๕) กำหนดมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติให้มีความชัดเจนและสามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

(๖) ส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้ในฐานะทางเลือกสำหรับเด็กกลุ่มเฉพาะ โดยรัฐภาคควรให้การสนับสนุนและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ไม่มองเด็กข้ามชาติเป็นอาชญากรหรือภัยต่อความมั่นคง ทั้งนี้ภาครัฐยังสามารถกำกับดูแลได้อย่างเหมาะสม

๔) นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ

(๑) ภาครัฐควรผลักดันให้ศูนย์การเรียนรู้ดำเนินการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามระเบียบและสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในการดูแล เนื่องจากไม่ต้องใช้งบประมาณในการอุดหนุนโดยตรงจากภาครัฐ

(๒) ควรเร่งดำเนินการถอดบทเรียนจากหน่วยงานที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อนำไปใช้เป็นต้นแบบ และดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน

(๓) การให้การศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติถือเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้สิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นลำดับแรก คือ การจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความต้องการของเด็กข้ามชาติ โดยเฉพาะการผลักดันให้เด็กข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนตามระบบ อาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อเด็กข้ามชาติและต่อสถานศึกษา เนื่องจากเด็กบางส่วนโดยเฉพาะที่มีอายุเกินเกณฑ์มักไม่สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่องและออกจากระบบเพื่อไปทำงานในที่สุด ซึ่งเป็นการสูญเสียโอกาสทางการศึกษา

(๔) เห็นควรส่งเสริมรูปแบบการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) และศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (Migrant Learning Centers : MLCs) รวมทั้งควรบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาเด็กข้ามชาติที่มีอายุเกินเกณฑ์ให้มีทักษะที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพในอนาคต ขณะเดียวกันควรเปิดโอกาสให้เด็กข้ามชาติที่มีอายุตามเกณฑ์ได้เข้าเรียนในระบบโรงเรียนตามปกติ

๕) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

(๑) ควรมีการผลักดันและสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอที่ได้มีการนำเสนอ

(๒) นอกจากการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติแล้ว ควรให้ความสำคัญและการสนับสนุนแก่สถานศึกษาที่รับเด็กข้ามชาติเข้าเรียนด้วย

(๓) ควรจัดทำแนวทาง (Guideline) เกี่ยวกับการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ รวมทั้งกำหนดระเบียบ ข้อปฏิบัติ และเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการปฏิบัติ

๖) กลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนในพื้นที่ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ หรือผู้ปกครองของเด็กข้ามชาติ

- การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการให้ความช่วยเหลือเด็กข้ามชาติต้องยึดถือและปฏิบัติตามกฎหมายไทยอย่างเคร่งครัด

๑๔. หากมีการจัดเวทีสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นในหัวข้อนี้มีประเด็นใดที่ต้องการให้อภิปรายเป็นพิเศษ โดยสรุปได้ดังนี้

๑) การกำหนดกรอบแนวทางการประสานความร่วมมือ และการทบทวนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กข้ามชาติ

๒) ประเด็นด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียม

๓) การดำเนินการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ภายใต้บังคับบุคคล

๔) การจัดตั้งโรงเรียนสองภาษาและโรงเรียนพหุวัฒนธรรม

๕) การสร้างความยืดหยุ่นในการขอจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้ โดยภาครัฐควรสร้างความเชื่อมั่น แสดงความจริงจังและชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมในการสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติในทุกมิติ

๖) การกำหนดหัวข้อเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กผู้ลี้ภัย

๗) การจัดทำหลักสูตรบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘) การพิจารณารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กข้ามชาติ รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานะของเด็กข้ามชาติ

๙) การสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงของชาติและการจัดการศึกษาแก่เด็กข้ามชาติ เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

๑๐) การจัดการด้านความเป็นอยู่และสิทธิการอยู่อาศัยของเด็กข้ามชาติ รวมถึงการสนับสนุนหลักสูตรสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จ

๑๑) การส่งเสริมกลไกคุ้มครองเด็ก และการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โดยกำหนดแนวทางการรับมือและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและไม่เลือกปฏิบัติ

๑๒) การจัดให้มีหน่วยงานของรัฐที่ดูแลศูนย์การเรียนรู้ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยศูนย์การเรียนรู้ยังคงส่งเสริมให้เด็กเคารพกฎหมายไทย พร้อมทั้งให้ความสำคัญต่อสังคมของเด็กข้ามชาติที่อยู่ร่วมกับเด็กไทย เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกด้านภาษาและวัฒนธรรม

๑๓) การร่วมกันพิจารณาฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กข้ามชาติ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และบูรณาการการทำงานโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

๘. สรุปรวมผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการจัดสัมมนา และแบบสอบถาม

➤ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวง/เขต/ท้องถิ่น)

๑) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่เป็นเอกภาพ ครอบคลุมสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กข้ามชาติ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความมั่นใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

๒) ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลนักเรียนข้ามชาติที่มีความครบถ้วนและเชื่อมโยงทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดรหัสประจำตัวนักเรียนพิเศษสำหรับเด็กที่ไม่มีเอกสารทางทะเบียน เพื่อให้สามารถเข้ารับการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

๓) ควรพิจารณาจัดตั้งกองทุนด้านการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติโดยเฉพาะ เพื่อสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ ลดภาระทางการคลังของรัฐ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนหรือองค์กรระหว่างประเทศมีส่วนร่วม

๔) ควรดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนแบบพหุวัฒนธรรม และการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

๕) ภาครัฐควรพิจารณาจัดทำกฎหมายเฉพาะ เพื่อสร้างกลไกการบูรณาการนโยบายและการปฏิบัติที่สอดคล้องระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแล

๖) ควรกำหนดกลไกให้ผู้ปกครองและสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐและสถานศึกษา

๗) ควรจัดตั้งศูนย์เตรียมความพร้อมด้านภาษาและทักษะพื้นฐานก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน เพื่อช่วยลดภาระครูผู้สอนและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

➤ **กลุ่มครู/ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีเด็กข้ามชาติ**

๑) ควรกำหนดพื้นที่ดำเนินงานเฉพาะสำหรับเด็กข้ามชาติ เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรมีประสิทธิภาพตรงตามบริบทของพื้นที่

๒) ควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน อันจะส่งผลให้การดำเนินงานมีเอกภาพ

➤ **กลุ่มศูนย์การเรียนรู้และหน่วยงานสนับสนุนการศึกษา, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือ Learning Centers, มูลนิธิ/องค์กรเอกชนที่จัดการศึกษาให้กับเด็กข้ามชาติ, หน่วยงานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีบริการสำหรับเด็กข้ามชาติ**

๑) ควรจัดให้มีระบบการรับรองและการขึ้นทะเบียนศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติที่ชัดเจน รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานที่เป็นทิศทางเดียวกัน

๒) ควรกำหนดให้ศูนย์การเรียนรู้ดำเนินการสอนภาษาไทยเป็นหลัก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมในสังคมไทยได้ อีกทั้งควรมีระบบการเทียบวุฒิการศึกษาสำหรับผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ แต่ขาดเอกสารรับรอง

๓) ควรมีระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนและครู เพื่อใช้วางแผนและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

๔) ควรส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้ทำหน้าที่เป็นช่องทางทางเลือกของเด็กข้ามชาติ โดยรัฐ ทำหน้าที่สนับสนุนและกำกับดูแลให้ได้มาตรฐานที่เหมาะสม

➤ **กลุ่มนักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญ**

๑) ควรจัดตั้งพื้นที่ทดลองเชิงนโยบาย (Education Sandbox) ภายใต้การกำกับของภาครัฐ เพื่อประเมินแนวทางการจัดการศึกษาใหม่ที่เหมาะสมกับเด็กข้ามชาติ

๒) ควรพัฒนาครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนให้มีทักษะด้านภาษาไทย และการจัดการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม

๓) ควรให้เด็กไทยมีโอกาสเรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจร่วมและความสัมพันธ์ที่ดีในอนาคต

๔) ควรให้การจัดการศึกษาเด็กข้ามชาติคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและความเหมาะสม ด้านพัฒนาการ โดยจัดรูปแบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น เช่น การศึกษาสายอาชีพสำหรับผู้ที่มีอายุเกินเกณฑ์

➤ **กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)**

๑) ควรมีการรณรงค์และสื่อสารผ่านผู้นำชุมชน นายจ้าง และองค์กรภาคี เพื่อสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครองและเด็กข้ามชาติถึงสิทธิในการเข้าถึงการศึกษา

๒) ควรจัดสรรงบประมาณและพัฒนาหลักสูตรเสริม เช่น ภาษา ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ เพื่อรองรับความต้องการของเด็กข้ามชาติอย่างแท้จริง

๓) ควรสนับสนุนให้ศูนย์การเรียนรู้มีการสอนภาษาไทยและเข้าสู่กระบวนการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยในระยะเปลี่ยนผ่านอาจมีมาตรการผ่อนปรน

๔) ควรพัฒนาฐานข้อมูลเด็กข้ามชาติให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ประกอบการวางนโยบาย และแผนงานที่มีประสิทธิภาพ

๕) ควรจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเฉพาะในการกำกับดูแลการศึกษาเด็กข้ามชาติ และควรมีการเจรจาในระดับภูมิภาคเพื่อสร้างความร่วมมือในกรอบอาเซียน

➤ **กลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนในพื้นที่ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ หรือผู้ปกครองของเด็กข้ามชาติ**

๑) ควรจัดทำนโยบายและแผนงานการศึกษาที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน และมีการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๒) หลักสูตรควรมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งในด้านการดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพแรงงาน

๓) ควรพิจารณาจัดสอบคัดเลือกหรือหลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กข้ามชาติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และการแข่งขันกับเด็กไทย

๔) ควรกำหนดสิทธิและเกณฑ์การเข้าถึงการศึกษาของเด็กข้ามชาติ เช่น ระยะเวลา การพักอาศัยและอายุ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเด็กไทยโดยตรง

๕) ควรรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กข้ามชาติให้เป็นฉบับเดียว เพื่อลด ความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้

ภาพประกอบการสัมมนา

